

ติดตามความก้าวหน้าและทิศทางการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

วันวิภา สุขสวัสดิ์

นิติกรชำนาญการ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 2 สำนักวิชาการ

แนวคิดที่จะพัฒนาพื้นที่เพื่อจัดตั้งเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อให้มีการกระจายการพัฒนาไปสู่พื้นที่ต่าง ๆ โดยใช้กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลายเป็นตัวนำในการพัฒนา อันเป็นการนำมาซึ่งการลงทุนและการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่เฉพาะและพื้นที่ใกล้เคียง เป็นแนวคิดที่มีการศึกษากันมานานในประเทศไทย คำว่า “เขตเศรษฐกิจพิเศษ” จึงหมายถึงพื้นที่แห่งหนึ่งแห่งใดที่ได้รับการกำหนดและพัฒนาขึ้นมาภายใต้กฎหมายและการบริหารจัดการในลักษณะเฉพาะ โดยภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษจะมีการปรับปรุงลักษณะทางกายภาพของอสังหาริมทรัพย์ เพื่อให้เกิดความพร้อมที่จะรองรับการลงทุนจากต่างประเทศ เช่น การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี การอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจการ และบริการขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2548)

การดำเนินนโยบายการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษในประเทศไทย ในขั้นต้นได้เริ่มดำเนินการในรูปแบบของนิคมอุตสาหกรรม โดยการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 339 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 ซึ่งต่อมาได้ตราเป็นพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 (การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, 2557) มีการตราพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 และมีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (Board of Investment: BOI) ขึ้นมาตามลำดับ การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่ใกล้เคียงกับการพัฒนาในลักษณะของเขตเศรษฐกิจพิเศษ คือ โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกหรืออีสต์เทิร์น ซีบอร์ด (Eastern Seaboard Development Program) อันเป็นการพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพเพียงพอที่จะพัฒนาเป็นฐานอุตสาหกรรมใหม่และเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจของประเทศ (เรวดี แก้วมณี, 2554) ต่อมาเป็นที่น่าสนใจว่า พื้นที่บริเวณชายแดนซึ่งมีความสำคัญในเชิงการค้าและการลงทุน ประกอบกับมูลค่าการค้าชายแดนของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านทั้ง 4 ประเทศก็มีอัตราการเติบโตสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง บางพื้นที่มีสภาพทางกายภาพและศักยภาพเหมาะสมที่จะพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ ดังนั้น การพัฒนาพื้นที่บริเวณชายแดนที่มีการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ จึงมีความได้เปรียบและเหมาะสมมากกว่าพื้นที่อื่น (ดำรง แสงทวีเลิศ และ นันทิกา ทังสุพานิช, 2545)

การดำเนินการที่ผ่านมาเกี่ยวกับจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ ภาครัฐได้มีความพยายามในการดำเนินการมาตามลำดับ โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ขับเคลื่อนภายใต้นโยบายของฝ่ายบริหาร ทั้งการศึกษาตัวอย่างเขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีการจัดตั้งในประเทศต่าง ๆ กรอบแนวคิด รูปแบบของเขตเศรษฐกิจพิเศษโดยทั่วไป การสังเคราะห์บทเรียนจากต่างประเทศ พื้นที่เป้าหมายในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ และการศึกษาแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในเบื้องต้น และในส่วนของกรอกพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษนั้น คณะรัฐมนตรีได้เคยมีมติเมื่อวันที่ 19

ตุลาคม 2547 เห็นชอบในหลักการเรื่องแนวทางการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจชายแดนจังหวัดตากตามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เสนอ และให้ไปศึกษาความเหมาะสมเพิ่มเติม โดยให้ความเห็นของคณะรัฐมนตรีไปพิจารณาด้วยการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจชายแดน ควรต้องพิจารณาดำเนินการในลักษณะชุมชนที่ไร้พรมแดนระหว่างกัน เพื่อให้ประชาชนไทยและประเทศเพื่อนบ้านบริเวณชายแดนเดินทางไปมาหาสู่และติดต่อค้าขายกันได้อย่างสะดวกและคล่องตัว อันจะทำให้เกิดผลดีแก่ทั้งสองฝ่าย ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการดำเนินชีวิตของประชาชน (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2547) วันที่ 11 มกราคม 2548 คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติหลักการตามที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเสนอร่างพระราชบัญญัติเขตเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ. แต่ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ก็ไม่ได้มีการพิจารณาในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร และต่อมารัฐบาลได้สิ้นสุดวาระลง ในปี 2556 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษ ชื่อว่า “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ. 2556” ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ 24 กรกฎาคม 2556 โดยระเบียบฉบับนี้ให้คำจำกัดความของคำว่า “เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ” “การค้าบริเวณพรมแดน” “การให้บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ” และ “การพัฒนาพื้นที่” และมีประเด็นสำคัญ คือ การกำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ให้มีสำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (สนพ.) ตั้งอยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และให้หน่วยงานที่ประสงค์จะจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจัดทำร่างแผนแม่บทเสนอต่อคณะกรรมการนโยบาย เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) และคณะรัฐมนตรี

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ. 2556 มีขึ้นเพื่อสร้างกลไกขับเคลื่อนการส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีศักยภาพ สามารถพัฒนาพื้นที่ของตนขึ้นเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่มีระบบสาธารณูปโภค บริการสาธารณะขั้นพื้นฐาน และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและจำเป็นต่อการรองรับการขยายตัวของเศรษฐกิจได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีกลไกที่สนับสนุนการดำเนินงานของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยจัดให้มีการมอบอำนาจแก่เจ้าหน้าที่ในส่วนภูมิภาคหรือราชการส่วนท้องถิ่นให้สามารถดำเนินการตามกฎหมาย กฎ คำสั่ง หรือมติของคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการค้าเสรีภายใต้กรอบอาเซียน ข้อตกลงภายใต้กรอบเศรษฐกิจอื่น หรือการค้าบริเวณพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จที่สอดคล้องกับระบบ ASEAN Single Window ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษนั้น (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2556) โดยระเบียบฉบับนี้ มีโครงสร้างและสาระสำคัญ ดังนี้

1. กำหนดให้มี “คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจ” ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ และมีเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นกรรมการและเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่หลักในการพิจารณาให้ความเห็นชอบและเสนอต่อคณะรัฐมนตรีซึ่งร่างหลักเกณฑ์และวิธีการสนับสนุนการจัดตั้งและดำเนินการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ รวมทั้งร่างแผนแม่บท แผนงานหรือโครงการ และแผนปฏิบัติการ และกำกับดูแล ติดตาม ประเมินผล ตลอดจนให้คำแนะนำเพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการตามแผนเหล่านั้น รายงานผลการดำเนินงานต่อคณะรัฐมนตรี รวมทั้งมี

อำนาจหน้าที่ในการให้ความเห็นเกี่ยวกับร่างแผนเหล่านั้นของหน่วยงานตามที่ได้รับการร้องขอ และกำหนดแนวทางให้หน่วยงาน ถือปฏิบัติเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปโดยเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

2. กำหนดให้มี “สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ” เป็นหน่วยงานภายในสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รับผิดชอบงานด้านวิชาการและธุรการของคณะกรรมการนโยบายฯ และให้มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำร่างหลักเกณฑ์และวิธีการสนับสนุนการจัดตั้งและดำเนินการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ รวมทั้งศึกษาวิเคราะห์หรือวิจัยปัญหาอุปสรรคและแนวทางการแก้ไขสำหรับการจัดตั้งและดำเนินการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ตลอดจนเสนอความเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้และความเหมาะสมของร่างแผนแม่บท แผนงานหรือโครงการ หรือแผนปฏิบัติการที่หน่วยงานเสนอต่อคณะกรรมการนโยบายเพื่อพิจารณาและให้ความเห็นชอบ และอำนวยความสะดวก ติดตามผลและประสานงานการบริหารและการปฏิบัติตามแผนแม่บท รวมทั้งสนับสนุนและให้คำแนะนำแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามแผนแม่บท ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นไปตามแผนแม่บท เป็นต้น

3. การกำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ดังนี้

(3.1) การจัดทำแผนแม่บท แผนงานหรือโครงการและแผนปฏิบัติการ กำหนดให้หน่วยงานที่ประสงค์จะจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษยื่นข้อเสนอพร้อมทั้งร่างแผนแม่บทให้คณะกรรมการนโยบายฯ พิจารณา ทั้งนี้ ข้อเสนอดังกล่าวต้องได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงต้นสังกัดก่อน และหน่วยงานนั้นต้องให้ข้อมูลและรับฟังความคิดเห็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนในพื้นที่ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย นอกจากนี้ ร่างแผนแม่บทที่เสนอต้องสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน และหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และต้องมีรายละเอียดตามที่คณะกรรมการนโยบายฯ กำหนด ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยรายละเอียด เช่น เหตุผลความจำเป็น เป้าหมาย ผลที่คาดว่าจะได้รับ บริเวณพื้นที่ และแนวทางการพัฒนาและใช้ประโยชน์พื้นที่ ตลอดจนผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัยของประชาชน และสังคม เป็นต้น

จากนั้น เมื่อคณะรัฐมนตรีอนุมัติแผนแม่บทแล้ว คณะกรรมการนโยบายฯ ต้องประกาศกำหนดให้พื้นที่ที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และกำหนดแนวทางการดำเนินงานให้หน่วยงานที่ได้รับมอบหมายปฏิบัติ ซึ่งหน่วยงานนั้นต้องจัดทำแผนงานหรือโครงการ และแผนปฏิบัติการ โดยมีรายละเอียดตามที่คณะกรรมการนโยบายฯ กำหนดเสนอต่อคณะกรรมการนโยบายฯ โดยต้องจัดให้มีการเผยแพร่ข้อมูลและรับฟังความคิดเห็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่นั้นประกอบด้วยเช่นกัน

(3.2) ในส่วนของการบริหารและการควบคุมโครงการ เมื่อแผนงาน หรือโครงการ และแผนปฏิบัติการซึ่งเห็นชอบและเสนอโดยคณะกรรมการนโยบายฯ ได้รับการอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีแล้ว หน่วยงานที่รับผิดชอบต้องดำเนินการให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในแผนนั้น ต้องจัดให้มีระบบควบคุมตรวจสอบและติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงาน และส่งรายงานความก้าวหน้าต่อสำนักงานเพื่อเสนอให้คณะกรรมการนโยบายฯ ทราบ

อนึ่ง ในกรณีที่มีการดำเนินการในเรื่องใดไม่เป็นไปตามที่กำหนดหรือไม่สอดคล้องกับแผนแม่บท แผนงานหรือโครงการ หรือแผนปฏิบัติการ หรือวิธีการที่กำหนดตามระเบียบนี้ ให้คณะกรรมการนโยบายฯ พิจารณาแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น ในกรณีที่คณะกรรมการนโยบายฯ ไม่อาจหาข้อยุติได้ ให้เสนอเรื่องดังกล่าวต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อวินิจฉัยหรือมีมติตามที่เห็นสมควรต่อไป

แนวทางการพัฒนาและขับเคลื่อนการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ เริ่มมีทิศทางทางการพัฒนาที่ชัดเจนขึ้น เมื่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้มีคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 72/2557 ลงวันที่ 19 มิถุนายน 2557 แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งในการประชุมคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ครั้งที่ 1/2557 เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2557 ได้ให้ความเห็นชอบพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมในการจัดตั้งเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยะแรกของไทยใน 5 พื้นที่ชายแดนของ จังหวัดตาก จังหวัดสระแก้ว จังหวัดตราด จังหวัดมุกดาหาร และจังหวัดสงขลา เพื่อรองรับการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558 ได้อย่างสมบูรณ์ (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2557) และได้เห็นชอบหลักเกณฑ์และวิธีการสนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ 4 เรื่อง ดังนี้ 1) สิทธิประโยชน์สำหรับการลงทุน 2) การให้บริการจุดเดียวแบบเบ็ดเสร็จ 3) มาตรการสนับสนุนการใช้แรงงานต่างด้าว และ 4) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและด่านศุลกากรในพื้นที่ เพื่อให้สามารถรองรับกิจกรรมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษและเชื่อมโยงในภูมิภาคได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมกันนี้ได้กำหนดแผนการดำเนินงานและมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตั้งคณะกรรมการ 3 ชุด เพื่อเสนอแนวทางการดำเนินงาน ได้แก่

1. คณะอนุกรรมการด้านสิทธิประโยชน์ ขอบเขตพื้นที่ และศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน
2. คณะอนุกรรมการศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงาน สาธารณสุข และความมั่นคง
3. คณะอนุกรรมการด้านโครงสร้างพื้นฐานและด่านศุลกากร

ประกอบกับ ให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ทำการประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ 5 พื้นที่ ในเรื่องความก้าวหน้า การปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความมั่นคง ความพึงพอใจของภาคส่วนต่าง ๆ และปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขปรับปรุงเพื่อการปฏิบัติเป็นไปอย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ เพื่อใช้ประกอบในการพัฒนาและจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษในระยะต่อไปให้มีประสิทธิภาพ

ณ วันที่ 27 ตุลาคม 2557 นายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมและเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) กล่าวถึงความคืบหน้าเขตเศรษฐกิจพิเศษว่า “ได้มีการแบ่งลักษณะเขตเศรษฐกิจพิเศษออกเป็น 2 รูปแบบเพื่อกำหนดทิศทางในการพัฒนาพื้นที่ โดยรูปแบบที่หนึ่ง คือ เขตเศรษฐกิจพิเศษแบบสมบูรณ์ คือ มีนิคมอุตสาหกรรม โครงสร้างพื้นฐาน สิทธิพิเศษในการนำแรงงานเข้ามาทำงาน และการให้บริการ ณ จุดเดียว ซึ่งสิทธิพิเศษในการนำเข้าแรงงานเป็นวัตถุประสงค์หลัก ที่ต้องการให้แรงงานต่างด้าวเข้ามาในประเทศไทยได้ โดยสามารถจัดระเบียบแรงงานต่างด้าวหรือเปิดโอกาสให้แรงงานเข้ามาทำงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนและเดินทางข้ามแดนกลับประเทศได้ภายในวันเดียว สำหรับเขตเศรษฐกิจพิเศษในรูปแบบที่สอง คือ เขตเศรษฐกิจพิเศษที่จะพัฒนาให้เป็นศูนย์รับซื้อ

สินค้าทางการเกษตรจากประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งต้องทำก่อนประเภทที่หนึ่ง เพื่อแก้ไขปัญหาการลักลอบการนำเข้าสินค้าเกษตรผิดกฎหมายจากประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งในระยะแรกอยู่ระหว่างการเตรียมความพร้อม โดยให้ความสำคัญพื้นที่นำร่อง 5 จังหวัดที่มีแผนรองรับไว้ในระดับหนึ่งแล้ว เช่น ที่อำเภอสะเดา อำเภอรัฐประเทศ และอำเภอแม่สอด ต้องมีการเปิดด่านให้มีการขนส่งสินค้าผ่านเข้าออกแยกกับนักท่องเที่ยวเพื่อลดความแออัดจำนวน 1 หรือ 2 แห่ง ภายในปี 2557” (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2557)

และในการประชุมคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ครั้งที่ 2/2557 เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2557 พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้มอบนโยบายให้ทุกหน่วยงานสนับสนุนการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษใน 5 พื้นที่ชายแดนเป้าหมายให้มีผลในทางปฏิบัติในเดือนธันวาคม 2557 และเห็นชอบแผนการดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ปี 2558 - 2559 โดยตั้งเป้าให้วันที่ 1 มกราคม 2558 เป็นจุดเริ่มต้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษใน 5 พื้นที่ชายแดนเป้าหมาย (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2557) และที่ประชุมได้รับทราบความก้าวหน้าการดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ 7 เรื่อง ดังนี้

1. ผลการดำเนินงานและข้อเสนอของอนุกรรมการ 3 ชุด ที่ได้รับการแต่งตั้งโดยคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) เพื่อสนับสนุนการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ อันประกอบด้วย คณะอนุกรรมการด้านสิทธิประโยชน์ ขอบเขตพื้นที่ และศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน คณะอนุกรรมการศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงาน สาธารณสุข และความมั่นคง และคณะอนุกรรมการด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากร ซึ่งดำเนินงานโดยเจ้าภาพหลัก คือ กระทรวงการคลัง กระทรวงแรงงาน กระทรวงคมนาคม ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน กรมศุลกากร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในแต่ละอนุกรรมการ
2. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เตรียมความพร้อมให้แก่จังหวัดในพื้นที่ชายแดนเป้าหมาย โดยการจัดประชุมสร้างความเข้าใจให้ 5 จังหวัดเป้าหมายจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษระยะแรก ทำข้อเสนอการเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อประกอบการพิจารณาของอนุกรรมการ และมีการจัดเวทีรับฟังความเห็นในพื้นที่ชายแดนที่มีศักยภาพ
3. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดทำข้อเสนอโครงการบริหารจัดการการผลิตผลการเกษตรในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษโดยสหกรณ์
4. สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ ประเมินสถานการณ์ด้านความมั่นคงในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยพบว่าปัญหาที่พบในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษและเห็นควรพิจารณาประเด็นสำคัญ ได้แก่ เส้นเขตแดน การตรวจสอบดูแลแรงงานต่างด้าวและผู้หลบหนีเข้าเมือง การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ความพร้อมของเจ้าหน้าที่และเครื่องมือเพื่อรองรับการดำเนินงาน
5. กระทรวงแรงงาน อยู่ระหว่างนำเสนอเรื่องการจัดระบบการจ้างคนต่างด้าวสัญชาติเมียนมาร์ ลาว และกัมพูชา ที่เข้ามาทำงานในลักษณะไป-กลับ หรือตามฤดูกาล ตามมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 เพื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณา นอกจากนี้ กรมพัฒนาฝีมือแรงงานและ

กรมสวัสดิการแรงงาน ได้เตรียมจัดทำโครงการเพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการ และการใช้แรงงานไทยและแรงงานต่างด้าวในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ

6. กระทรวงมหาดไทย มีการดำเนินงานของ 3 หน่วยงานเพื่อรองรับการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษใน 5 พื้นที่ชายแดนเป้าหมาย ดังนี้ (1) กรมโยธาธิการและผังเมืองเร่งรัดวางแผนและปรับปรุงผังเมืองรวม ออกแบบวางผังพื้นที่เฉพาะชุมชนชายแดน วางผังโซนนิ่งการใช้ประโยชน์ที่ดิน วางระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และออกแบบรายละเอียดโครงการพัฒนาต่าง ๆ ใน 5 พื้นที่ชายแดนเป้าหมายภายใน 8 เดือน (2) การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจัดทำแผนงานพัฒนาระบบไฟฟ้า เพื่อรองรับการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ระยะแรกครบทั้ง 5 พื้นที่ชายแดนเป้าหมาย (3) การประปาส่วนภูมิภาคอยู่ระหว่างขยายระบบผลิตน้ำประปาและวางท่อส่งน้ำเพื่อให้บริการในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษและด้านชายแดน

7. นายกรัฐมนตรี มอบนโยบายให้ทุกหน่วยงานสนับสนุนการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษใน 5 พื้นที่ชายแดนเป้าหมายให้มีผลในทางปฏิบัติในเดือนธันวาคม 2557 ทั้งในเรื่องการเตรียมการด้านโครงสร้างพื้นฐาน (ถนน ไฟฟ้า ประปา) การวางผังเมืองและผังเฉพาะให้สอดคล้องกับกิจกรรมหลักและกิจกรรมรองในพื้นที่ รวมถึงการประสานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน

พร้อมกันนี้ ที่ประชุมคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ให้ความเห็นชอบขอบเขตพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษใน 5 พื้นที่ชายแดนเป้าหมาย รวม 36 ตำบล ใน 10 อำเภอ พื้นที่รวมประมาณ 1.83 ล้านไร่ (2,932 ตร.กม.) โดยกำหนดขอบเขตพื้นที่ในระดับตำบลที่อยู่ติดชายแดนและไม่ทับซ้อนพื้นที่ป่าไม้ และให้ความเห็นชอบแผนการดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ปี 2558 – 2559 โดยตั้งเป้าหมายให้วันที่ 1 มกราคม 2558 เป็นจุดเริ่มต้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษใน 5 พื้นที่ชายแดนเป้าหมายจะได้รับการสนับสนุนในลักษณะ package ที่ชัดเจนในทางปฏิบัติ โดยจะเริ่มให้ภาคเอกชนขอรับการส่งเสริมการลงทุน ได้รับสิทธิประโยชน์ในระดับสูงสุดและเริ่มให้บริการศูนย์บริการเบ็ดเสร็จสำหรับการลงทุนในพื้นที่ได้ที่ ศูนย์ดำรงธรรม นอกจากนี้ ยังมีการอนุญาตให้ใช้แรงงานต่างด้าวในพื้นที่ได้ในลักษณะไป – กลับ มีการก่อสร้างหรือปรับปรุงถนน ด้านชายแดน โครงสร้างพื้นฐานสาธารณูปโภคที่สำคัญ และเริ่มเตรียมการใช้สหกรณ์ในบางพื้นที่เป้าหมายเพื่อบริหารจัดการผลผลิตผลการเกษตร

ในวันที่ 19 มกราคม 2558 ได้มีการประชุมคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ครั้งที่ 1/2558 นายอาคม เตมียาไพสิฐ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม และเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้แถลงผลการประชุม สรุปสาระสำคัญว่า นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติมอบนโยบายให้เร่งรัดเขตพัฒนาเศรษฐกิจ โดยให้เริ่มลงทุนได้ในปี 2558 ตามความพร้อมของพื้นที่ และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งดำเนินการทั้งในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานและด้านพรมแดน โดยเฉพาะระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการรองรับกิจกรรมในเขตเศรษฐกิจ การได้มาซึ่งที่ดิน แรงงาน ศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุนและแรงงาน นอกจากนี้ ขอให้โรงงานที่จะลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเน้นการแปรรูปสินค้าเกษตร ทั้งเพื่อการบริโภคภายในประเทศและส่งออกตลาดต่างประเทศ

และเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษให้เป็นรูปธรรมโดยเร็วและสามารถดึงดูดการลงทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ที่ประชุมคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) มีมติที่สำคัญ ดังนี้

1. เห็นชอบในหลักการกิจการเป้าหมายสำหรับการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมหารือในรายละเอียดของกิจการเป้าหมายสำหรับการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อให้นักลงทุนสามารถเริ่มขอรับการสนับสนุนการลงทุนตามประกาศของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ในกรณีเป็นกิจการเป้าหมายสำหรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษได้โดยเร็ว

2. กำหนดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการให้ข้อมูลและประสานการดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในระยะแรก 4 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ศูนย์ดำรงธรรม และกระทรวงการต่างประเทศ

3. ตั้งคณะกรรมการพิจารณาขอบเขตพื้นที่และการจัดหาที่ดิน โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นประธาน (แยกออกจากคณะกรรมการด้านขอบเขตพื้นที่ สิทธิประโยชน์ และศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน ที่มีปลัดกระทรวงการคลังเป็นประธาน) โดยได้รับข้อเสนอของจังหวัดเป้าหมายไปพิจารณาต่อไป นอกจากนี้ ให้จัดหาพื้นที่ของรัฐเพื่อให้เอกชนเช่าเพื่อให้ดำเนินการได้โดยเร็ว

4. เห็นชอบในหลักการแผนโครงสร้างพื้นฐานและด้านบุคลากร ปี 2557-2565 รองรับพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยะแรก จำนวน 6 พื้นที่ (7 ด้าน) ได้แก่ จังหวัดตาก จังหวัดสระแก้ว จังหวัดตราด จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดสงขลา (สะเดาและปาดังเบซาร์) และจังหวัดหนองคาย และให้ความเห็นชอบแผนระยะเร่งด่วน (ปี 2557-2559) โดยระยะแรกมี 45 โครงการ ที่ขอรับจัดสรรงบประมาณปี 2558 (งบกลาง) วงเงิน 2,622.088 ล้านบาท และ 79 โครงการ จะขอรับจัดสรรงบประมาณปี 2559 วงเงิน 7,924.350 ล้านบาท

5. ให้กระทรวงแรงงานประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งรัดแนวทางการจัดระบบแรงงานต่างด้าวในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่เข้ามาทำงานในลักษณะไป-กลับ ให้เป็นรูปธรรมโดยเร็ว และ

6. ให้มีการเตรียมการด้านสาธารณสุข การศึกษา ความปลอดภัยเพื่อรองรับการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558)

และในวันเดียวกันนั้นเอง (19 มกราคม 2558) พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้ลงนามในประกาศคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ที่ 1/2558 เรื่อง กำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษโดยประกาศฉบับนี้เป็นการกำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษให้ชัดเจน เพื่อให้การจัดตั้งและการดำเนินการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ซึ่งพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษประกอบด้วย

1. “เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก” ครอบคลุมท้องที่ ตำบลท่าสายลวด ตำบลพระธาตุผาแดง ตำบลแม่กาษา ตำบลแม่กู่ ตำบลแม่ตาว ตำบลแม่ปะ ตำบลแม่สอด และตำบลมหาวัน อำเภอแม่สอด ตำบล

ช่องแคบ ตำบลพบพระ และตำบลวาลีย์ อำเภอพบพระ ตำบลชนะเจือ ตำบลแม่จะเร และตำบลแม่ระมาด อำเภอระมาด จังหวัดตาก

2. “เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร” ครอบคลุมท้องที่ ตำบลคำอาฮวน ตำบลนาสีนวน ตำบลบางทรายใหญ่ ตำบลมุกดาหาร และตำบลศรีบุญเรือง อำเภอเมืองมุกดาหาร ตำบลชะโนด ตำบลบางทรายน้อย ตำบลปงขาม และตำบลห้วยน้ำใหญ่ อำเภอห้วยน้ำใหญ่ ตำบลดอนตาล และตำบลโพธิ์ไทร อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร

3. “เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว” ครอบคลุมท้องที่ ตำบลท่าข้าม ตำบลบ้านด่าน และตำบลป่าไร่ อำเภออรัญประเทศ และตำบลผักชะ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว

4. “เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา” ครอบคลุมท้องที่ ตำบลสะเดา ตำบลสำนักขาม ตำบลสำนักแต้ว และตำบลปาดังเบซาร์ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

5. “เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด” ครอบคลุมท้องที่ ตำบลคลองใหญ่ ตำบลไม้รูด และตำบลหาดเล็ก อำเภอกองใหญ่ จังหวัดตราด

ทั้งนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่า การพัฒนาพื้นที่เฉพาะให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษได้มีความก้าวหน้าและมีความชัดเจนมากขึ้นตามลำดับ อันจะเป็นทิศทางที่ดีที่จะนำมาซึ่งการกระตุ้นทางเศรษฐกิจ ทั้งการค้า การลงทุน และการจ้างแรงงาน แนวทางการพัฒนาในปัจจุบันจึงต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องภายใต้กรอบของกฎหมายที่มี โดยรัฐจะเป็นผู้ให้สิทธิประโยชน์และจัดโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ นอกจากจะต้องผ่านการศึกษาและการวางยุทธศาสตร์การพัฒนาแล้ว การพิจารณาถึงกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องก็เป็นประเด็นสำคัญของการดำเนินการในเรื่องนี้ โดยกฎหมายหรือกฎระเบียบที่มี ไม่ควรเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา แต่ทั้งนี้ก็ต้องไม่ลืมว่า ในการพัฒนานั้นแม้จะนำมาซึ่งโอกาสอันเป็นผลดีทางด้านเศรษฐกิจ ที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากการพัฒนา แต่ในทางกลับกันก็อาจนำมาซึ่งผลกระทบทางสังคมที่จำต้องให้ความสำคัญและพิจารณาควบคู่ไปกับการพัฒนาด้วย ไม่ว่าจะเป็นด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความมั่นคง

ดังนั้น การวางแผนการดำเนินการ การสร้างความเข้าใจ และรับฟังความคิดเห็นของทุกภาคส่วนในการพัฒนาพื้นที่และการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาพื้นที่ ให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษสามารถดำเนินการได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

- การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. (2557). *เกี่ยวกับองค์กร*. สืบค้น 20 สิงหาคม 2557 จาก <http://www.ieat.go.th/ieat/index.php/th/about-us>.
- กรุงเทพธุรกิจ. *สศช. เตรียมจัดเขตเศรษฐกิจพิเศษเกษตรแปรรูป*. (27 ตุลาคม 2557) สืบค้น 14 พฤศจิกายน 2557 จาก <http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/politics/life/20141027/613436.html>.
- ประกาศคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ที่ 1/2558 เรื่อง กำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ วันที่ 19 มกราคม 2558.
- ดำรง แสงกวีเลิศ และนันทิกา ทังสุพานิช. (2545). *เขตเศรษฐกิจพิเศษ : แนวคิดใหม่ในการพัฒนาพื้นที่เฉพาะ*. วารสารเศรษฐกิจและสังคม ปีที่ 39 ฉบับที่ 2 เดือนมีนาคม – เมษายน 2545, หน้า 42-43.
- มติคณะรัฐมนตรี (19 ตุลาคม 2547). *การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจชายแดนจังหวัดตาก*. สืบค้น 20 สิงหาคม 2557 จาก <http://www.cabinet.soc.go.th>
- ราชกิจจานุเบกษา. *คำสั่งกระทรวงรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 72/2557 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ*. เล่ม 131 ตอนพิเศษ 120 ง หน้า 11, 27 มิถุนายน 2557.
- เรวดี แก้วมณี. (4 กุมภาพันธ์ 2554). *ส่องความคืบหน้ากฎหมายเดินเครื่อง “เขตเศรษฐกิจพิเศษ”* สืบค้น 7 สิงหาคม 2557 จาก <http://www.oie.go.th/sites/default/files/attachments/article/specialconomiczone-18032556.pdf>.
- สมชาย ศักดาเวคีอิสร. (2557) *เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน*. งานเสวนา “เพื่อนคู่คิด มิตรคู่ AEC” ครั้งที่ 2/2557 หัวข้อ “จัดทัพธุรกิจ พิชิตตลาดชายแดนเมียนมาร์” สืบค้น 22 ธันวาคม 2557 จาก <http://www.bangkokbank.com/BangkokBankThai/Documents/Site%20Documents/AEC/SpecialEconDevZone.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2548). *เขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone) ข่าวนโยบายพัฒนากฎหมาย*. เมษายน 2548.
- _____. (2556). *กฤษฎีกา โฟกัส*. 9 (97), 10.

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2557). **นายกรัฐมนตรีมอบนโยบายให้ทุกหน่วยงานสนับสนุนการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษใน 5 พื้นที่ชายแดนเป้าหมายให้มีผลทางปฏิบัติ ๓.ค.นี้-เห็นชอบแผนดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษปี 58-59.** สืบค้น 19 พฤศจิกายน 2557 จาก <http://www.thaigov.go.th/th/2012-07-18-11-42-15/item/87633-id87633.html>.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2557). **เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภารกิจที่ สศช. ริเริ่ม.** สืบค้น 13 สิงหาคม 2557 จาก <http://www.nesdb.go.th>.

_____. (2557). **แถลงข่าวผลการประชุมคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ครั้งที่1/2557.** สืบค้น 15 กรกฎาคม 2557 จาก http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/research/14/data_0501220714.pdf.

_____. (2558). **ผลการประชุมคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ครั้งที่1/2558.** สืบค้น 9 กุมภาพันธ์ 2558 จาก http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/nesdbnews/15/data_1515290115.pdf.